

Lugejauuringust selgus Eesti tervishoiutöötajate meditsiinimeedia kasutamise tava

Siim Nahkur^{1,2}, Liili Abuladze³



Siim Nahkur



Liili Abuladze

Teadaolevalt ei ole viimastel aastakümnetel täpsemalt uuritud Eesti tervishoiutöötajate erialase teabe saamise allikaid ja nende kasutamise eelistusi. 1983. aastal kirjutas Nõukogude Eesti Tervishoiu lugejaskonnast tookordne Tartu ülikooli dotsent Peeter Vihalemm, kuid kahjuks ei olnud tookordse uuringu uuritavate valim üldse esinduslik meditsiinitöötajate suhtes, mistõttu autor mõõnis juba siis vajadust uurida ajakirja lugejaskonda täpsemalt (1). Et rohkem selgust saada, korraldas Eesti Arsti väljaandja Celsius Healthcare OÜ 2011. aasta oktoobris lugejauuringu tervishoiuprofessionaalide tarbimiskäitumisest meditsiinimeedia vallas. Seoses veebiväljaannete suureneva levikuga on selle uuringu põhjal võimalik esimest korda täpsemalt kirjeldada ka Eesti meditsiinimeedia paber- ja võrguväljaannete rolli. Uuringu peaeesmärgiks oli selgitada, milliseid meditsiinimeedia väljaandeid kasutavad Eesti tervishoiuprofessionaalide erinevad rühmad. Teise eesmärgina analüüsiti konkreetsemalt lugejate hinnanguid ajakirjale Eesti Arst.

Selleks korraldati ajavahemikul 06.10.2011–27.10.2011 veebiküsitlus. Kutse uuringus osaleda saadeti e-kirjaga kahel korral kokku 4720-le meditsiini valdkonna asjatundjale, kelle kontaktandmed saadi Celsius Healthcare OÜ erinevatest andmebaasidest. Ankeedile vastamist alustas 915 inimest ja selle kõikidele küsimustele vastas 618. Vastanute seas oli alla 20aastaseid 0,7% (6 vastajat), 20–29aastaseid 26,2% (240), 30–39aastaseid 19,9% (182), 40–49aastaseid 25,7% (235), 50–59aastaseid 18,3% (167) ning üle 60aastaseid 9,3% (85). Küsimustikule vastanutest valdava osa moodustasid naised (82,5% ehk 755 vastanut) ning naised on ka tavapäraselt meestest aktiivsemad uuringutele vastajad. Samas on Eesti tervishoiutöötajatest umbes kaks kolmandikku

naised (2), mis on osakaaluna väiksem kui meie uuringus, mistõttu tuleb naiste ülesindatust silmas pidada selle uuringu tulemuste tõlgendamisel. Vastajate seas oli eriarste 29,6% (271 vastanut), mitteametist tervishoiutöötajad 15,2% (139), perearste 10,3% (94) ning arst-residentide 9,7% (89). Tegemist ei olnud juhuvalimiga ning vastamine toimus vabatahtlikkuse alusel. Tervise Arengu Instituudi andmetele tuginedes (2) võib öelda, et kuigi eriarstide vastanute hulk oli arvult suurim, siis esindavad nad 8,8% Eesti eriarstidest (2010. aasta andmetel), vastanud perearstid moodustavad aga 10,9% ning arst-residendid 23,5% vastavatest Eesti arstkonna rühmadest. Eeldatavasti moodustavad need kolm rühma ka Eesti Arsti põhilise lugejaskonna.

Küsitluse esimese osa tulemustest selgus, et vastanud arstide seas tervikuna (n = 453) oli kõige loetum väljaanne Eesti Arst (pidevalt loeb 74,6%), järgnesid meditsiiniportaal Med24 (54,6%) ja välismaised võrguväljaanded (48,1%). Eriarstide seas (n=271) oli kõige loetum väljaanne samuti Eesti Arst (pidevalt loeb 75,2%), seejärel välismaiseid võrguväljaanded (57,1%) ja välismaised paberväljaanded (53,1%). Küsimustele vastanud perearstide seas oli kõige loetum väljaanne ajakiri Perearst (pidevalt loeb 89,3%), järgnesid Eesti Arst (80,8%) ja Med24 (62,7%). Tulemuste tõlgendamisel tuleks silmas pidada, et küsitluses osalemise kutse saatis Eesti Arsti toimetuse ning see võis mõjutada vastajaid andma Eesti Arstile soodsamaid hinnanguid. Samuti peab arvestama, et tegemist oli veebiuuringuga, mistõttu võivad tulemused olla kallutatud veebilugemise ja veebiväljaannete kasuks.

Küsitluse teises osas keskenduti ajakirja Eesti Arsti väljaandmise ja sisu hindamisele. Küsimusele „Kuidas hindate Eesti Arsti paberväljaannet?“ vastasid hinnanguga

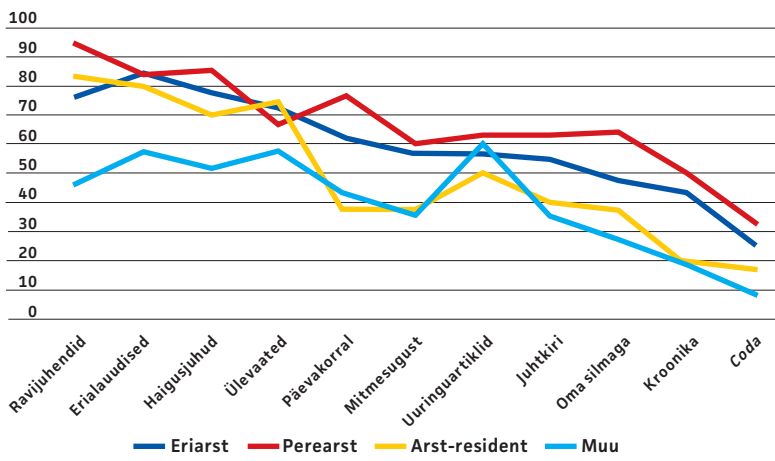
¹ Celsius Healthcare OÜ,
² Eesti Arst,
³ Tallinna Ülikooli Eesti demograafia instituut

Korrespondent autor:
Siim Nahkur
siim@celsius.ee

„väga hea“ või „üldiselt hea“ kõige sagedamini perearstid (80,6% perearstidest). Samasuguse hinnangu ajakirja paberväljaandele andis 71,3% eriarstidest ning 65,1% arst-residentidest. Eesti Arsti võrguväljaannet hindas „väga heaks“ või „üldiselt heaks“ 47,5% eriarstidest, 47,3% perearstidest ning 41,8% arst-residentidest. Peamiseks põhjuseks, miks paberväljaandele ja võrguväljaandele hea hinnangu andnute osakaalude suurus erines, tuleks pidada Eesti Arsti võrguväljaande väiksemat lugemust kõikide vaadeldud lugejagruppide seas võrreldes paberväljaandega. Viimast kinnitab ka Eesti Arsti võrguväljaande hinnangu küsimuses vastusevariandi „raske öelda“ valinute suur osakaal: eriarstidest vastas nii 33,2%, perearstidest 43% ning arst-residentidest 41,8%. Kuigi võrguväljaannete tähtsus suureneb meedias pidevalt, hindas vähemalt 80% kõigi kolme vaadeldud arstkonna grupi vastanute Eesti Arsti paberväljaande olemasolu jätkuvalt vajalikuks.

Eesti Arsti erinevate rubriikide hindamisel ilmnis, et kõige enam jälgivad kõik vastanud arstid erialauudiseid, haigusjuhtude kirjeldusi ja ravijuhendeid (vt joonis 1). Perearstide seas on populaarseim ravijuhendite rubriik: 94,6% vastanud perearstidest jälgib seda tihti või pidevalt, 86,6% jälgib haigusjuhtude ning 84% erialauudiste rubriiki. Eriarstide seas on populaarseim rubriik erialauudised, mida jälgib tihti või pidevalt 83,9% eriarstidest, haigusjuhte jälgib 77,5% ning ravijuhendite rubriiki 75,6% eriarstidest. Arst-residentide seas on sarnaselt perearstidega populaarseim ravijuhendite rubriik, mida jälgib tihti või pidevalt 83,5% küsitlusel osalenud arst-residentidest, 79,4% arst-residentidest jälgib erialauudiseid ning 69,8% haigusjuhtude rubriiki.

Kui küsitletutel paluti anda Eesti Arstile terviklik hinnang, siis kõige kõrgema hinde panid Eesti Arstile 10 punkti skaalal perearstid 7,4 punktiga, seejärel arst-residentid 7,3 punkti ning eriarstid 7,0 punktiga. Need hinnangute vahed aga ei olnud statistiliselt olulised. Alla 30aastased vastajad andsid Eesti Arstile terviklikult kõrgema keskmise hinde (7,2) kui üle 60aastased (6,88). Puudustena mainiti kõige enam (43,2% kõigist vastanutest) vähest tähelepanu vastaja erialale, samuti vähest kasu praktilises igapäevatoos (39,9% vastanutest) ning



Joonis 1. Ajakirja Eesti Arsti lugejaskonna hinnangud küsimusele „Milliseid Eesti Arsti rubriike jälgite?“. Püstteljel on esitatud erinevaid rubriike jälgivate vastanute osakaalud protsentides erinevates vastanute rühmades.

ka seda, et ajakiri ei ole kajastatud PubMedi andmebaasis.

Uuringu tulemused osutavad, et Eesti Arst on loetuim eestikeelne meditsiiniväljanne meie arstkonna hulgas. Kuigi küsitlus näitab jätkuvalt paberväljaande olulisust, tuleb edaspidi rohkem tähelepanu pöörata ka veebiversiooni arendamisele. Uuringust selgus, et Eesti Arstil on oluline roll nii teiste erialade tutvustamisel (nt erialauudised, ülevaated), kliinilise praktika normatiivsel ühtlustamisel (nt ravijuhendid) kui ka kogemuste vahetamisel (nt haigusjuhud). Samas töid erialaspetsialistid puudusena välja vähest tähelepanu nende valdkonnale, mida on Eesti Arstil üldmeditsiinilise ajakirjana õige keeruline tagada. Sügavamalt huvi oma eriala vastu kinnitab ka välismaiste erialaväljaannete suur loetavus eriarstide sihtrühmas.

Meediauuringute eripäraks on kindlasti nende järjepidev tegemine ja seepärast on autoritel plaanis mõne aasta pärast uuringut korrata. Samuti on plaanis Eesti Arsti sisu analüüs rühmaintervjuude vormis ajakirja lugejatega. Igasugune tagasiside ajakirja sisu kohta on jätkuvalt teretulnud.

Uuringu autorid tänavad kõiki uuringus osalejaid ning prof Peeter Vihalemma Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudist uuringu ülesehitust puudutavate nõuannete eest.

KIRJANDUS

1. Vihalemm P. Kes on „Nõukogude Eesti Tervishoiu“ lugeja? Nõukogude Eesti Tervishoid 1983;2:89–90.
2. Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas: Tervishoiu ressursid <http://pxweb.tai.ee/esf/pxweb2008/Database/THressursid/databasetree.asp>.